

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XI. Vtrum satisfactio Christi Domini fuerit infinita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

tum autem gratiæ, & dignitatis datum in præmium nullam exercet cauſalitatem in opus, cui reſponditur.

Ad 6. Qui ſubit laborem, & ſuperat difficultatem propriam operis meritorij, quærit in compenſatione ſuam vtilitatem, cuius menſura eſt, quod accipitur, & non dignitas conferentis. At remunerans præmiando quærit gloriam ex obſequio; nec Deus niſi illam ſolam quærere ſibi poteſt. Ad gloriam autem remuneratoris confert plurimum dignitas obſequentis.

Ad 7. Patientes in Purgatorio merè paſſiue ſe habent reſpectu poenæ; ac proinde eorum dignitas nullam in ea re cauſalitatem exercet; exercet verò, & quidem ex propria electione, in opere ſatisfactorio, quod ſubſtituitur ſatiſpaſſioni.

Ad 8. Nomine operum comprehenduntur omnes circumſtantiæ operatrices, & non purè materialiter, ac concomitanter ſe habentes; atque in omni vniuerſum obſequio attenditur non ſolum quid, ſed etiam quibus expenſis præſtetur. Dictum autem eſt eius ſolum dignitatis rationem haberi pro valore operis, quæ illi impenditur. Circa augmentum demeriti ex indignitate peccantis, de quo hic multa nonnulli. Videri poteſt quæſt. 32. de act. hum. ad 6.

QVÆSTIO XI.

Virum ſatiſfactio Chriſti Domini fuerit infinita?

Videtur non fuiſſe. 1. Quia licet dignitas operantis augeat valorem operis, non tamen augeat arithmetica proportionem, ita vt tantus ſit valor operis, & ad tantum præmium, quanta eſt dignitas operantis. Alias enim quilibet iuſtus per quamlibet operationem meritoriam; redderet duplo, vt minimum, maiorem totam gratiam præexiſtentem, quod eſt incredibile. Augeat itaque proportionem geometrica maioris ad minus. Ergo licet dignitas Verbi ſit ſimpliciter infinita, non propterea fuit ſimpliciter infinitus valor operum Chriſti Domini, ſed minor infinito, ideoque finitus ſimpliciter.

2. Perſonalitas Verbi dignificat opera humanitatis aſſumptæ, quatenus ſanctificat ipſam humanitatem; humanitatem autem ſanctificat finitè, vt infra dicitur. Ergo opera humanitatis dignificat finitè, ac proinde eorum valor eſt finitus.

3. Ex eadem infinitate Dei provenit magnitudo malitiæ peccati, & magnitudo meritorum Chriſti, cum hoc ſolo discrimine, quod reſpectu peccati ſe tenet ex parte obiecti, reſpectu verò meritorum ex parte principij efficientis: quod nihil referre videtur, cum actus voluntatis æquè dependeat ex obiecto, & ex principio efficienti, & ad utrumque intrinſecè referantur eodem prorsus modo. Et malitia peccati eſt finita, vt dictum eſt non obſtante infinitate obiecti, cui opponitur. Ergo & valor operum Chriſti eſt finitus, non obſtante infinitate principij, ex quo proveniunt.

4. Merito infinito debetur infinitum præmium. Quia præmium non debet eſſe minus, ſed potiùs maius bonum, quam meritum, vt dictum quæſt. 9. ad 6. Præmium autem infinitum repugnat; quia quodvis præmium eſt aliquid creatum, & finita aliqua boni infiniti communicatio, ergo etiam repugnat infinitum meritum: eodem recidit, quod ex poſſibilitate infiniti meriti ſequeretur eſſe poſſibilem in aliquo maiorem merendi poteſtatem, quam poteſtas præmiandi Deo conveniens, quod repugnat, quia Deus ſupereminet, omnia ſecundum omnem rationem.

5. Infinitum meritum habet vim infinitam inducendi præmium. Infinitæ autem virtuti agenti quantum poteſt, vt agit meritum, quod eſt cauſa neceſſaria, reſiſti nullatenus poteſt. Ergo Deus nec de potentia absoluta potuiſſet negare præmium meritis Chriſti correfpondens: Quod videtur repugnare ſupremo dominio diuino.

6. Satiſfactio Chriſti fuiſſet infinita, fuiſſet etiam ſuperabundans, ſiquidem malitia peccati, pro quo oblata fuit, erat finita. Superabundans autem, quatenus tale eſt, eſt ſuperfluum, cuiusmodi nihil exiſtit autore Deo. Præterea eſt contra rectam providentiam adhibere ex parte mediij plus quàm requiratur ad finem, vtque ſolutio ſit maior; quàm debitum præſertim cum agitur de ſolo bono debitoris, & creditor non eſt capax, qui diſceat, aut in meliorem fortunam, ac ſtatum promoveatur. Creditor autem, cui ſatiſfecit Chriſtus, erat Deus, cuius nihil intererat, vt ipſi ſatiſfieret, nec melius, aut deterius habere poteſt, quàm habeat ex ſe. Denique omnes actus meritorij, & ſatiſfactorij, præter primum, nullius quoad nos momenti, nulliusque fuiſſent utilitatis; Quia primus, ſiquidem fuiſſet infiniti valoris, ſe ſolo ſufſecit ad omnia.

7. Satiſfactio Chriſti non fuit ſufficiens; Tum quia ultra illam requiritur propria cuiusque peccatoris ſatiſfactio; Tum quia pars poenæ condonata eſt gratis; cum independenter à ſatiſſactione Chriſti datus ſit, qui redimere poſſet ipſe Ieſus Chriſtus Dominus noſter, eidemque inſuſa ſit inſpiratio, & cogitatio congrua redimendi, & donatus actus ipſe redemptionis: Quorum omnium bonorum privatio erat debita peccato, vt pars haudquaquam exigua poenæ illi correfpondentis. Nequit autem eſſe infinita ſatiſfactio, quæ non eſt ſufficiens pro malitia finita peccati.

8. Merita Chriſti non habuerunt vim, & poteſtatem inducendi maius præmium, quam quod induxerunt de facto: Induxerunt enim præmium quantum ipſis debebatur, alias Deus non fuiſſet iuſtus remunerator, ſed iniuſtus, perſoluens minus quàm deberet. Meritum autem non habet vim, & poteſtatem inducendi præmium, niſi quod ipſi debetur. Hoc nimirum eſt diſcrimen inter cauſam meritoriam & efficientem, quod non eſt de conceptu cauſæ efficientis debere fieri, quidquid fieri ab ipſa poteſt: Deus enim plura facit, & facere multò plura poteſt, quàm debeat ab ipſo fieri; Immo nihil vlli debens cœpit facere, quæ fecit, eſt verò de ratione cauſæ meritoria debere fieri, quidquid vicius fieri poteſt; alias poſſet aliquid eſſe præmium meriti, ſimulque eſſe gratia prorsus indebita, quod contradicit Paulo ad Rom. 4. 4. *Ei qui operatur, merces non imputatur ſecundum gratiam, ſed ſecundum debitum.* Iam verò præmium de facto collatum meritis Chriſti eſt, quid finitum, ac determinatum, Ergo etiam vis, ac poteſtas eorumdem ad inducendum præmium fuit finita, & determinata. Ergo, & ipſa merita fuerunt finita.

9. Non eſt infinitum meritum, cuius vis meritoria exhauriri poteſt, aut impediri. Poteſt autem vis meritoria operis Chriſti exhauriri, dando in præmium aliud eiſdem opus meritorium, vel aliam vñionem hypſtaticam: Impediri verò poteſt exiſtente alio Chriſto, & poſtulate per ſua merita oppoſitum euentum.

Sed contra eſt 1. Quia Clemens VI. in extrauaganti: *Vnigenitus*, de poenitentia, & remiſſione peccatorum, definit theſaurum ſatiſſactionum Chriſti non poſſe minui, quia merita Chriſti ſunt infinita. Eodemque plurimum inclinant multa ſacræ paginæ, & Sanctorum Patrum teſtimonia, quæ producit Suarez diſp. 4. ſect. 4.

2. Merita, vt dictum est in quæst. præcedenti, includunt intrinsecè in sua constitutione dignitatem merentis. quæ est ipsorum principium; Atque hæc in Christo est simpliciter infinita. Nequit autem totum esse minus sua parte, aut includens inclusio. Ergo meritum Christi non potest non esse infinitum simpliciter.

3. Infinitum est, vnde licet accipere sine fine: Ex thesauro autem meritorum Christi licet accipere sine fine, semperque superest, quod de nouo accipiat, perinde atque si nemo antea accepisset; quia de plenitudine eius nos omnes accepimus ex Ioan. 1. 16. semperque vniiformiter aderit plenitudo, ex qua posterius accipiant, quoties volent per applicationem Sacramentorum, & propriam cuiusque dispositionem.

Art. 1. Resp. Magnitudo cuiusque meriti potest considerari tum quoad multitudinem, & qualitatem præmiorum, quæ potest inducere; tum quoad vim, & efficacitatem; quæ potest illa siue pauca, siue multa, siue parua, siue magna inducere. Maior enim perfectio causæ apparet, tum in eo quod plures, aut maiores effectus inducere possit; tum in eo quod eos maiori cum efficacitate, ac inimpedibilitate inducat. Rursus vis inductiua plurium, aut maiorum effectuum (quæ idonee perfectio eius extensiuæ appellatur) potest considerari, tum in actu primo, tum in actu secundo; Quæ quidem distinctio locum habet in agente libero, & electiuo potente plus, vel minus applicare in actu secundo virtutem, quæ pollet in actu primo. Similiter vis, & efficacitas, seu inimpedibilitas (quæ perfectio intensiuæ idonee appellatur) potest prouenire, vel ex connexionione intentionali actionis cum voluntate diuina de inducendo effectui, vel ex magnitudine perfectionis præexistentis in principio, atque inde resultantis in actionem. Et siquidem prouenerit ex connexionione intentionali, non poterit inde mensurari magnitudo principij, aut actionis; poterit verò, si prouenerit ex perfectione principij.

Art. 2. Iam magnitudo extensiuæ meritorum Christi in actu secundo non est simpliciter infinita; Quia ex dignitate Christi erat, vt nec maius, nec minus, nec aliud præmium ipsi pro suis meritis conferretur, quam quod ipse intendisset, & per suos ipsos actus meritorios efficaciter voluisset; ne perperam conaretur, quod est homine Deo proflus indignum, si minus obtinuisset, quam intendisset: Aut degenerem de Patre Deo Deus filius spem conciperet, quod est non minus indignum, si minora sperasset, ac voluisset, quam par erat, vt receiveret, eratque à iustissimo remuneratore recepturus: Aut tanquam æqui, rectique, & omnino conuenientis ignarus ageret, quod plenitudini scientiæ Christi inferius asserenda repugnat, si se, suorumque laborum exitus, & effectus omnes, diuinæ prouidentiae cæco modo committeret; vti expedit vt nos faciamus, tum ob ignorantiam, tum ob affectus facile exorbitantis lubricam conditionem. Voluit Christus Dominus ea omnia, & sola præmia per totam suorum operum, & meritorum collectionem obtinere, quæ de facto obtinuit, fuitque iisdem meritis intrinsecum, ne plura, aut maiora mererentur, aut obtinerent. Quia verò, quæ de facto suis meritis obtinuit Christus Dominus, fuerunt finita, & intra finitum numerum, intensiorem, ac perfectionem contenta, efficitur valorem eorum, magnitudinem, & vim meritoriam extensiuam in actu secundo fuisse limitatam, ac finitam.

Art. 3. At magnitudo intensiuæ meritorum Christi in actu secundo, & consequenter magnitudo etiam extensiuæ in actu primo, fuit simpliciter infinita:

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

Eadem nimirum ratione, qua fieri minimè potest, vt contemnatur hic homo Christus, quin contemnatur diuinitas Verbi intrinsecè illum constituentis, nec etiam fieri potest, vt contemnatur meritum huius hominis Christi, quin contemnatur eius dignitas, quæ est indistincta à diuinitate & qua idem meritum intrinsecè constituitur, vt apparet ex quæst. præcedenti. Meritum autem, quod dimittitur absque præmio sibi congruente, eo ipso contemnitur, vel absolute secundum se, vel comparatione alicuius boni incompossibilis cum eodem præmio. Cum igitur contemptus diuinitatis, tum absolute secundum se; tum sub qualibet comparatione, sit intrinsecè inhonestus, ac turpis; atque Deo repugnet, quidquid est intrinsecè inhonestum, ac turpe: patet Deo repugnare, vt aliquod Christi meritum dimittat absque præmio congruente ipsi, idque ob magnitudinem infinitam dignitatis intrinsecè inclusa in tali merito; Quia in re dictum est consistere infinitatem intensiuam meriti. Ergo merita, & satisfactio Christi de qua est eadem ratio, sunt infinita simpliciter intensiuè etiam in actu secundo, inferentia scilicet existentiam sui præmij vi infinita, & essentialiter inimpedibili ob suam perfectionem, quominus consequantur præmium sibi correspondens.

Art. 4. Indidem deducitur infinitas extensiuæ in actu primo; Quia poterat Christus Dominus intendere, & postulare quodlibet præmium maius, & maius in infinitum pro compensatione cuiusvis sui operis meritorij, quin propterea excederet dignitatem operis, quæ videlicet erat, vt dictum est, eadem cum dignitate infinita diuinitatis. Sed in actu secundo restringitur amplitudo ista, & capacitas simpliciter infinita præexistens ex parte actus primi: restringitur, inquam, ex intentione, & voluntate efficaci Christi Domini, ad præmium finitum, & determinatum, ad eum scilicet cumulum bonorum, quem expediebat iuxta præsentem huius Vniuersi conditionem, & statum, vt ipse obtineret. Ad eum profectò modum, quo omnipotentia latè patens in infinitum ex parte actus primi, determinatur in actu secundo ex libera Dei electione, ad finitum, ac determinatum istum, qui de facto existit, numerum, & magnitudinem effectuum. Equiparatur enim vis meritoria Christi actiuitati physice omnipotentiae diuinæ ob eandem diuinitatis infinitudinem vtrique inexistentem.

Sententiam istam bimembrem confirmant argumenta in vtramque partem quæstionis proposita. Sed quatenus quæ pro vna qualibet parte sunt posita, possunt aliquod specimen habere aduersus alteram, necesse est omnia respondendo & exponendo percurrere.

Ad 1. Igitur partis negatiuæ. Inter dignitatem finitam puri hominis, & infinitam dignitatem Christi Domini, hoc est vniiforme, quod neutra dignificat opus ad præmium arithmetice æquale dignitati operantis. Sed in eo est disparitas, quod in homine puro gratia creata, ideoque limitata dignitatis, & vilitati, ac indignitati aliorum comprincipiorum attemperata, nec potens tantundem, sed multò minus præstare in obsequium, & gloriam alterius, quem solum respicit, vt terminum extrinsecum, quam in vtilitatem, & decus proprii subiecti, quod intrinsecè perficit, non solum nequit dignificare opus ad gratiam arithmetice æqualem, verum nec potest dignificare indiscriminatim ad quemlibet gradum gratiæ infra eandem æqualitatem, sed ad multò minorem cum proportionem geometrica maioris ad multò minus.

At sanctitas increata Verbi, ideoque infinita, nec limitabilis, ac deprimibilis per vilitatem aliorum

V comprin

comprincipiorum, & infinite magis communicata Deo, cui obſequitur per opera humanitatis, quam eidem humanitati, poteſt ea dignificare infinite magis, vt mox ad 2. clariùs dicitur, quam ipſam humanitatem, ideoque poteſt communicare ipſis valorem intenſiue infinitum, & ſufficientem ad quoduis indifcriminatim præmiũ infra ſibi Arithmetice æquale; hoc eſt, ad quoduis abſolute poſſibile, & conferibile à Deo, perinde atque ſi abſque miniſterio, & conſortio vlliùs creaturæ Deus Deo obſequeretur. Hæc nimirum eſt prærogatiua boni ſimpliciter, & in omni genere infiniti, vt coniunctũ cum imperfektionẽ rei creatæ non propterea vileſcat, ſed perinde debeat æſtimari, atque ſi eſſet ſolum, & ſeiunctũ ab omni imperfektionẽ, vt pote continens in ſe inamiſſibiliter perfectionem contrariam tali imperfektionĩ.

Ad 2. Sanctitas infinita Verbi non dignificat opera humanitatis tantũ mediãtẽ, dignificando immediãtẽ humanitatem, ſed dignificat immediãtẽ; quia eſt immediatum eorum principium tanquam vltimum complementum ſubſtantiale humanitatis influentis efficienter, & non potentis influere, quin pro priori naturæ præſupponatur ſubſiſtens, & vltimò completa. Vnde eſt, vt etiam immediãtẽ in genere cauſæ formalis, vel quaſi cauſæ formalis, conſtituat intrinſecẽ valorem meritotium eorundem operum. Quapropter ly, quatenus ſanctificat, admittitur vt ſignificat ſanctificationẽ humanitatis priorem naturæ, quàm dignificationẽ operum, eamque ſanctificationẽ eſſe per ſe prærequiſitam ad iſtam dignificationẽ; non verò vt ſignificat mediãtam tantũ operum dignificationem, ſicuti contendit P. Vaſquez.

Ad 3. Peccatum contemnit Deum, non vt eſt in ſe ipſo, ſed vt apparet in præuiã cognitione. Apparet verò in ea cognitione inadæquatẽ, & imperfektẽ; ideoque refundit in peccatum malitiam finitam, ac limitatam. At verò Verbum Diuinum eſt principium particulare operum Chriſti meritotiorum, ac pœnalium, vt eſt phyſicẽ in ſe ipſo, inque illa demittitur ſecundũ totam ſuam dignitatem infinitam, atque ideo ea dignificat illimitatẽ, ac infinite ratione vnionis, & actionis applicantium totum hominem Deum, vt eſt in ſe. Quod ſignificatur 5. ad Ephel. 2. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis*; & 2. ad Philip. 8. *Humiliavit ſemetipſum factus obediens vſque ad mortem*. In quibus certiffimẽ ponderatur dilectio, traditio, & humiliatio, non humanitatis in abſtracto, ſed hominis in concreto prout includentis infinitam Verbi Diuini maiestatem, vt eſt in ſe: Vnde Chryſoſtomo dicere licuit homilia 7. in ea verba ad Philip. col. 3. ſine: *Quantum habuit celfitudinis, tantum humilitatis viciffim ſubiit*: id eſt humilitas fuit æſtimabilis iuxta æſtimationem eius celfitudinis, quæ profectò erat ex diuinitate.

Ad 4. Merito infinito extenſiue in actu ſecundo debetur præmiũ infinitum, non verò infinitũ tantũ intenſiue, vel etiam extenſiue, ſed ſolum in actu primo. Qua etiam diſtinctione occurritur illationi de minori poteſtate Dei ad premiandum: Hæc enim eſt maior quauis poteſtate merendi, vt redacta ad actum ſecundum. Iam præmiũ debere eſſe maius merito, verificatur de ea parte meriti, quæ eſt opus laborioſum, & habet rationem puri medij in ordine ad præmiũ, non verò de quauis forma, aut quaſi forma dignificatẽ tale opus, nec habente rationẽ puri medij, qualis eſt dignitas Verbi Diuini exiſtẽs ratione ſui eſſentialiter. Hoc enim modo faciendam eſſe comparationem pro exceſſu præmij ſupra meritum ſatis apertẽ docuit Apoſtolus dicens 2. ad Cor. 4. 17. *Momentaneum, & leue tribulationis noſtræ æternũ gloria pondus operatur*. Vbi cum magnitudine præmij comparat ſolum, quod habet rationem tribulationis, & adhibetur, vt medium, & ceſſat obtento præmio.

Ad 5. Nullũ eſt inconueniens diuinitatẽ ſeipſa ſibi imponere neceſſitatẽ aliquid faciendi; ſed quòd talem neceſſitatem illi imponat aliquid purẽ creatum, hoc eſt inconueniens. Meritum autem, Chriſti habet ab ipſa diuinitate formaliter vim neceſſitandi ad præmij collationem, & non aliunde, vt dictum eſt.

Ad 6. Remedium poteſt eſſe ſuperabundans, vel quia aliquid minus ſufficeret, & tunc datur ſuperfluitas in ratione remedij; vel quia licet nihil ſit minus quod ſufficiat, datur in eo plus boni, quam eſſet malum præcedens; & tunc nulla eſt ſuperfluitas. Quia omne id, ſine quo aliquid haberi non poteſt, eſt neceſſarium ad illud, & neceſſarium opponitur ſuperfluo; Atque hoc ſecundo modo eſt ſuperabundans ſatisfactio Chriſti, vt conſtat ex quæſt. 9. Neque verò eſt contra rectam prouidentiam adhibere aliquid plus hoc modo ex parte medij, & facere ſolutionem maiorem, quàm ſit debitum, ſi, quod adhibetur, vt medium, aut datur in pretium, non habet rationem puri medij, & puri pretij ſecundum eum exceſſum, ſed eſt eatenus appetibile per ſe, vt finis. Operationes autem pœnales Chriſti ſecundum ſuam præciſẽ entitatem, ſecundum quam habent rationem puri medij, & pretij, ſunt quid minus quam malitia peccati. Subſtantia verò Chriſti, & dignitas proneiẽs ex Verbo Diuino, quam intrinſecẽ includunt eadem operationes, quatenus ſunt meritotia, & ſatisfactoria de condigno, & ſecundum quam ſolam conuenit illis exceſſus ſupra malitiam peccati, non habent rationem puri medij, & pretij, ſed ſunt æſtimabiles, & appetibiles per ſe, vt finis. Demum nec reliquæ operationes meritotia, & ſatisfactoria Chriſti, præter primam, ſunt ſuperflua; Quia Chriſtus per totam ſuorum actuum collectionem, & non per partem eorum, voluit operari noſtram reparationem. Vnde nullus eorum ſeorſim ab omnibus aliis habuit vim in actu ſecundo ſufficientem ad inducenda præmia, quæ de facto collata ſunt Chriſto, aut partem eorum, vt liquet ex priori parte reſponſionis ad quæſtionem. Vt verò ita vellet Chriſtus Dominus fuit omninò conueniens propter alias rationes, de quibus alibi.

Ad 7. Peculiaris ſatisfactio cuiuſque peccatoris eſt neceſſaria non ex defectu valoris intenſiui in actu ſecundo, & extenſiui in actu primo conuenientis ſatisfactioni Chriſti; Sed Quia ad bonum regimen generis humani, & ad homines in officio continendos expediebat, vt merita Chriſti non prodeſſent ad remiſſionem peccatorum, niſi dependenter ab applicatione per ſacramenta, & actus cuiuſque proprios; eaque ratione voluit Chriſtus Dominus, vt ita fieret: Vt autem non exiſteret Chriſtus, vel vt iam exiſtens non haberet vnde ſatisfacere poſſet, & quo ſatisfaceret, non erat imprimis pœna debita peccato; Quia peccatori non debetur malum directẽ nocens exiſtentia innocentis, & impediens ea bona, quæ ipſi debentur ex ſuppoſitione, quod exiſtat, maximẽ verò vt vtatur ſua libertate prout libet, licet inde poſſit maximum peccatoris bonum reſultare: ſed ſolum eſt indignus peccator ratione peccati, vt, quantum ad ipſum attinet, & intuitu ipſius, talia bona exiſtant. Deinde hic agit de neceſſitate, ſufficientia, & ſuperabundantia ſatisfactionis Chriſti ad remiſſionem peccati quoad reatum culpæ, & pœnæ æternæ damnationis ſecundum ſe, non quoad reatum aliarum pœnarum accidentalium, ſeu ad tempus, aut quoad bona extrinſeca, de quibus non eſt difficultas. Vnde illud argumentum, quod originem ducit ex P. Vaſquez, non attingit ſcopum quæſtionis iuxta ſenſum eius cõmunem apud Theologos.

Ad 8. Conceditur totum: ſolum enim probat, idque benẽ, meritum Chriſti non fuiſſe infinitum, ac indeterminatum extenſiue in actu ſecundo.

Quæst. XII. Virum satisfactio Christi, &c. 231

Art. 1. Ad 9. Vnum opus laboriosum, quale est omne opus meritorium, non potest esse præmium, saltem adequatum, alterius operis laboriosi, præsertim si non sit magis lucrativum, ac pretiosum, quam opus, cui ipsum rependitur, vt supponitur in Christo: Ex, gr. vnum ieiunium non est se solo bonum præmium alterius ieiunij, & labor diurnus in vinea alterius laboris diurni in eadem. Quia est de conceptu meriti esse allatum boni formaliter per se ipsum vtilis, ac delectabilis, & permutantis laborem cum requie; vtque sit vel parum pretium, vel certe vt habeat plus de ratione pretij, quam solutionis; quod sufficit vt illi repugnet infinitas in ratione præmij, ac proinde vt sit præmium æquale alterius infiniti meriti. Deinde cuius Christi merito debetur præmium æternum, cum & nostris meritis tale præmium debeat: repugnat autem merito esse æternum, quia essentialiter est tendentia ad terminum à Deo præfixum, nec est prudenter eligibilis labor nunquam cessaturus, nec peruenturus vnquam ad requiem: Meritum verò essentialiter est opus prudenter eligibile.

Art. 2. Multò minùs vnio alia hypostatica potest rependi, vt præmium merito Christi: Quia existentia alterius hominis Dei, ac proinde paris cum Christo dignitatis, ac potestatis, potius præiudicaret supremo, & vnico dominio, ac principatui creato Christi debito sibi ex natura rei supra totum vniuersum. Est verò contra rationem præmij, vt afferat præiudicium præmiato. Deinde nec meritum superadditum merito, nec alia vnio hypostatica afferret infinitam vtilitatem, vel Christo Domino, vel vlli alteri; & consequenter cum præmium æstimetur ex vtilitate, neutrum esset æquale operationi prout infinita simpliciter in ratione meriti, quod non æstimatur ex magnitudine vtilitatis inde resultantis in remunerationem, vt dictum est q. præcedenti ad 7.

Art. 3. Quod ad impeditionem attinet meriti Christi per meritum contrarium alterius Christi, valde imprimis probabile est, vt dicetur alibi, repugnare metaphysicè, vt duæ naturæ simul assumantur ab eadem, vel diuersis personis diuinis: atque ex suppositione implicanti sequuntur per se implicantia. Deinde, vt id esset possibile, non est periculum, vt naturæ defiscat ita ineptirent operando, & inuicem sibi repugnando, altera intendente remissionem peccatorum, infinito ad id exhibito pretio, altera volente æqualibus impensis tam honestum conatum impedire, & nihil aliud; Sicut nos ineptire possumus cogitando, & inuicem circa hæc contendendo; sed prima inuiolabilis lex perfectionis propriæ earum esset, vt amicabiliter, ac vnanimiter operarentur, vtraque volente, vt honestiora intendenti cederet prout intendisset; & sic, vel in alium similem modum, inter se immediatè paciscendo, aut reiciendo in iudicium electionemque diuinam, exitum, & applicationem absolutam suorum meritorum.

Art. 4. Denique, quod caput est, ex impeditione æqualis per æquale neutrius dignitas, vel indignitas determinatè concluditur; sed est aliunde alterutra pars probanda. Idem similiter dico de alio Christi merito, & alia vnione hypostatica datis in præmium Christo Domino, si supponatur, vt supponitur in argumento, meritum Christi, & vnionem hypostaticam esse tanti valoris, ac æstimationis in ratione præmij, & compensationis, atque sunt meritum quidem in ratione obsequij, vnio verò in ratione dignationis. Admissa enim ea suppositione aliunde ostendendum est de vtroque simul extremo, vel altero, an sit finitum, an infinitum.

Ad 1. Partis affirmantis. Illa causalis: *Quia merita Christi sunt infinita*: accipienda est de infinitate in-

tensua. Inde enim fit, vt satisfactio Christi post qualibet peccatorum remissiones inducat nouam remissionem cum eadem semper vi, & efficacia infinita, absque vlla quoad hoc diminutione; perinde atque si nihil antecesserit operata fuisset. In hoc eodem sensu accipienda sunt cætera eiusdem generis testimonia. Secundum similiter nihil probat de infinitate extensua in actu secundo.

Ad 3. Numerus accipientium, immò & potentium accipere ex thesauro meritorum Christi, est finitus, & determinatus; similiterque est finitum, & determinatum tempus, pro quo possunt accipere, necnon virtus, & opportunitates accipiendi. Multiplicatio enim hominum, & tempus, pro quo erunt Viatores, id est capaces de nouo accipiendi, habent finem; ac per consequens opportunitates etiam, & virtus accipiendi, sunt finitæ. Quapropter omnes accipient de plenitudine nunquam diminuta sensu explicato ad 1. huius partis; poterunt verò accipere semper, & quotieslibet, his duabus particulis determinatis ex parte materiæ: *ad tempus finitum, & finitum numerum opportunitatum*; ita vt aptitudo accipiendi sit simpliciter sine fine ex parte actus primi.

QVÆSTIO XII.

Virum satisfactio Christi fuerit ex iustitia commutatiua?

Videtur specialiter repugnare satisfactioni Christi, vt fuerit ex hac iustitia. 1. Quia est de ratione virtutis iustitiæ, vt sit ad alterum; nemo enim satisfacit ex iustitia sibi. Principium autem, *Quod*, satisfactionis exhibitæ à Christo est Verbum diuinum, quod non distinguitur à Deo creditore, cui facta est satisfactio. Defecit ergo alteritas satisfaciens, & creditoris necessaria ad iustitiam satisfactionis.

2. De conceptu satisfactionis ex iustitia est, vt sit debita ab exhibente. Quia quod non debetur, non redditur ex iustitia, sed erogatur ex liberalitate, aut alia simili virtute. Satisfactio autem æqualis peccato, nec erat debita à peccatoribus, qui scilicet exhibere illam minimè potestant, vt dictum est, nec erat debita à Christo Domino, qui non peccauerat.

3. Solutio ex iustitia oportet, vt fiat à debitore; nec enim Petrus debitor absoluitur à debito propter pecunias erogatas creditori à Paulo: Christus autem nec satisfactionis, quam exhibuit, nec satisfationis, cui nos eramus obnoxij, debitor erat: Sed neque, vt fideiussor debere poterat; quia repugnat, vt debeat fideiussor, quod non debebat is, cui fideiubet. Nos autem satisfationem, quam exhibuit Christus Dominus, non debebamus, vtpote nobis impossibiles; & satisfationem, qualem debebamus, non subiit, nec fieri potuit, vt deberet subire.

4. Est de essentia iustitiæ commutatiuæ, vt constituat æqualitatem arithmeticam inter datum, & acceptum; inter debitum, & solutionem: Satisfactio autem Christi non fuit æqualis arithmeticè, sed superabundans, & quidem infinitè, vt dictum est: Et præterea ratione formæ, seu quasi formæ essentialiter indiuisibilis, & includentis infinitatem secundum quamlibet formalitatem, neque per rationem poterat seiungi aliquid æquale.

5. Non potest solutio esse iusta, si fiat ex bonis creditoris, aut ex debitis eidem alio titulo. Quidquid autem exhibuit Christus Dominus, erat proprium Dei creditoris, eidemque independentem à peccato debebatur omne obsequiū possibile ratione infinitæ suæ maiestatis, ratione creationis, aliorumque innumera-